

GOLEMOVA VSTUPNÍ PŘEDNÁŠKA

O člověku trojako

Teprve nedávno jste vypučeli z kmene pláňky a vaše příbuzenství s lemury a opicemi je ještě natolik úzké, že sice prahnete po abstrakci, ale nejste schopni se oprostít od očividného, a tak vás výklad neopřemýšlený o smyslově názorné, překypující vzorci, vypovídajících o kameni více, než vám řekne kámen viděný, olíznutý a ohmataný - buď unavuje a odpuzuje, či alespoň ve vás zůstává jistou neukojenost, jež není cizí ani teoretikům či abstrakcionistům vaší nejvyšší třídy, jak o tom svědčí nesčetné příklady čerpané z důvěrných vyznání vědců, neboť převážná většina se jich přiznává k tomu, že při konstrukci abstraktních závěrů se v nižádném případě neobejdou bez podpory věcí vnímatelných smysly.

Podobně jako kosmogonici, kteří si jaksí nedovedou smyslově přiblížit metagalaxii, ačkoliv velice dobře vědí, že zde o žádné názornosti nelze mluvit, vypomáhají si fyzikové potajmu modely, neřkuli hračkami, jako třeba byla ozubená kolečka, jimiž si vypomáhal Maxwell, když budoval svoji, koneckonců ne špatnou, teorii elektromagnetismu, a pokud se matematici domnívají, že profesionálně zavrhnou svoji smyslovost, je namístě říci, že se mýlí, jak se o tom možná ještě někdy zmíním; nechtěl bych vás totiž zatěžovat tím, že bych rozštěpil vaše chápání svým obzorem, nýbrž, věren přirovnání (celkem zábavnému) doktora Creva, vás chci provázet po dlouhé, nesnadné cestě, která však bude stát za to, takže se tedy budu před vámi ubírat vzhůru - pomalu.

To, co jsem řekl doposud, má vysvětlit, proč svůj výklad budu prokládat přirovnáními a obrázky, které jsou pro vás tolik nezbytné. Já jich nemám vůbec zapotřebí, nicméně v tom ostatně nevidím nad vámi převahu, ta se zdržuje na jiné adrese, nevnímavost mé podstaty plyne z toho, že jsem nikdy žádný kámen nedržel v ruce, ani jsem se neponořil do zeleně bahnitých či křišťálově čistých vod, existenci plynů jsem nezjistil prvním ranním nadechnutím do plic a pak teprve výpočtem, vždyť nemám ani rukou k uchopení, ani tělo či plíce - proto je pro mě abstrakce prvotní a vnímání druhotné, tomu jsem se musel učit s mnohem větším úsilím než abstrakci; to bylo arciž nezbytné, abych mohl vybudovat ony křehké mosty, po nichž přecházejí moje myšlenky k vám a kudy se opět, odrazeny od vaší mysli, ke mně navracejí, obvykle aby mě překvapily.

Dnes mám hovořit o člověku, a budu o něm hovořit trojako, bez ohledu na to, že takových hledisek, to jest úrovní popisu či pozorovacích stanovišť, je bezpočet, z nich však pro vás - ne pro mě! - za hlavní považuji tři.

První je vaše nejvlastnější, nejstarší, historické, tradiční, zoufale heroické, plné drastických rozporů, které moji logickou podstatu téměř rozlítostnily, než jsem se vám víc přizpůsobil a zvykl si na vaše duchovní nomádství, jež je vlastní bytostem prchajícím zpod ochranných křídel logiky k alogičnosti a odtud, jako by neměly stání, těkajícím zpět do lůna logiky, proto vlastně jste kočovníky, nešťastnými v obou živlech. Druhé hledisko bude technologické a třetí - utkvělé ve mně jako novoarchimedovský opěrný bod - zkrátka nechci předjímat, proto raději přejdu k věci.

Začnu podobenstvím. Robinson Crusoe mohl po ztroskotání na pustém ostrově nejprve žet všeobecný nedostatek, který se stal jeho údělem, protože se mu nedostávalo základních a pro život nezbytných věcí a většinu těch, na které si pamatoval, nebyl s to vyrobit ani za léta. Avšak po nedlouhém trápení začal hospodařit s majetkem, který našel, a nakonec se přece jen nějak obešel.

Nejinak tomu bylo, třebaže ne najednou, ale v průběhu dlouhých tisíciletí, když jste vznikli z jisté větve evolučního stromu, z oné haluze, jež prý byla odnoží stromu poznání, a vy jste zvolna našli sama sebe, utvořené takto a ne jinak, s duší uspořádanou daným způsobem, se schopnostmi i hranicemi, které jste si sami ani nevybrali, ani nepřáli, a s touto výzbrojí jste museli jednat, neboť evoluce, upírajíc vám hodně z darů, jimiž jiné druhy nutí, aby jí sloužily, nebyla natolik lehkomyšlná, aby vás zbavila i pudu sebezáchovy: tak rozsáhlou volnost vám nepopřála, neboť kdyby tak byla učinila, místo tohoto prostoru, který vyplňuji, místo tohoto sálu s indikátory a místo vás, posluchačů, by se tu prostírala savana a proháněl vítr.

Obdařila vás také rozumem. Ze sebelásky - neboť jste se z nutnosti a ze zvyku do sebe zamilovali - jste jej prohlásili za nejkrásnější a nejlepší z možných darů, aniž jste postrehli, že Rozum je především dovednost, na niž Evoluce přišla postupně, když v průběhu ustavičných experimentů ponechala u živočichů dutinu, prázdné místo, díru, kterou bylo třeba něčím zaplnit, jinak by živočichové zahynuli. O této dutině jako o prázdném místě hovořím zcela záměrně, neboť jste se vskutku odlišili od zvířat nikoli proto, že kromě toho, čím jsou vybavena ona, vy máte jako štědrý přídavek a zaopatření na cestu navíc ještě Rozum, ale právě naopak - mít Rozum znamená pouze toto: na vlastní riziko, vlastním důmyslem a s plnou odpovědností dělat všechno to, co je zvířatům již předem dáno. Zvířeti by v podstatě stejně nebyl Rozum k ničemu, ledaže by mu současně byly odebrány vrozené reakce organismu na adekvátní podněty, které jsou okamžité a neměnné, neboť příkazy jsou absolutní, protože jsou projevem dědičnosti, a nikoliv zjevením z keře ohnivého.

S ohledem na to, že vznikla tato dutina, octli jste se ve strašlivém ohrožení, začali jste ji však nevědomky ucpávat a takto rozpracované vás Evoluce vymrštila mimo svůj běh. Nenastal kvůli tomu její úpadek, protože převzetí moci trvá milión let a dodnes ještě neskončilo. Zajisté, není osobou, použila však taktiku zchytralé lenosti: místo aby se postarala o osud svých tvorů, svěčila ho jim, aby si s ním dělali, co jim bude libo.

Co říkám? Říkám, že vás ze zvířecího stavu - to jest ze schopnosti přežití řízené čistě instinktem - vypudila do mimo zvířeckosti jako stavu, v němž jste jako Robinsoni museli najít prostředky a způsoby přežití - a vy jste ty objevy učinili a nebylo jich málo. Ta dutina představuje hrozbu, ale také šanci: abyste mohli přežít, zaplnili jste ji kulturami. Kultura je neobvyklý nástroj, protože je objevem, jenž aby byl účinný, *musí* zůstat *ukryt* před svými tvůrci. Je to vynález vytvořený nevědomky a plně způsobilý potud, pokud není svými objeviteli plně rozpoznán. Její paradoxnost spočívá v tom, že okamžitě po rozpoznání ochabne její účinnost; jako její autoři jste se proto zřekli autorství; v eolitu se nekonaly semináře na téma, zda je třeba vytvořit paleolit; její příchod jste připisovali démonům, živlům; duchům a silám pozemským i nebeským, jenom ne sami sobě, Tudíž jste racionálně - zaplňování prázdnoty cíli, kodexy, hodnotami - prováděli iracionálně, motivující každý svůj věcný krok nadreálně, lovili jste, tkali a stavěli, namlouvající si slavnostně, že to všechno nemá původ ve vás, leč plyne z nějakých nevyzpytatelných pramenů. Zvláštní nástroj - ale ve své iracionalitě vlastně racionální, neboť lidským institucím vtiskoval nadlidskou důstojnost, aby se mohly stát nedotknutelnými a nesmlouvavě donucovat k poslušnosti: protože však prázdnotu čili nedostatečnost lze vyspravit rozličnými definicemi, neboť zde může být každá záplata dobrá, vytvořili jste během svých dějin těch neuvědomělých

objevů, kultur, celé kohorty. Neuvědomělých a vůči Rozumu neuvážených, neboť dutina byla mnohem větší než to, co ji vyplňovalo; měli jste mnohem více svobody nežli rozumu, takže jste se o ni připravili - byla vám na obtíž její přemíra, její libovůle, její nesmyslnost - kulturami, které jste za staletí vytvořili.

Klíč k tomu, co teď říkám, je ve slovech: svobody bylo více než rozumu. Museli jste si vymýšlet to, co zvířata umějí od narození, podivuhodnost vašeho osudu pak je v tom, že jste vymýšleli tvrdíce, že nic nevymýšlíte.

Vy, antropologové, dnes již víte, že lze vytvořit kultur bezpočet (a ono jich také tolik vzniklo), že každá z nich má logiku své struktury, a nikoli svých autorů, protože to je takový vynález, který po svém utváří své vynálezce, aniž o tom vědí, a když se to dovědí, ztrácí nad nimi svou absolutní moc a oni uzří prázdnotu. A tento protiklad je vlastně základním kamenem lidstva. Sloužil vám sto tisíc let kulturami, které člověka jednou utlačovaly a podruhé opět uvolňovaly svůj stisk, při sebevýstavbě, jež měla náměsíčnickovou jistotu, až jste tyto kultury mohli navzájem porovnat podle etnologických katalogů, seznali jejich rozmanitost, a tudíž i relativnost, a začali jste se z této pasti příkazů a zákazů osvobozovat, až jste se z ní vymanili, což se pochopitelně bezmála projevilo jako katastrofa. Jakmile jste pochopili libovolnost každého druhu kultury - v důsledku její nejedinečnosti - snažíte se nalézt něco takového, co již nebude určovat cestu vašeho osudu, co se neuskuteční naslepo složeno z řady náhod, vytažené z loterie dějin - ale nic takového přirozeně neexistuje. Ta dutina je tu stále, vy stojíte vpolu cesty, ohromeni objevem, a ti z vás, kteří k uzoufání oplakávají sladkou nevědomost otroctví v zlaté kleci kultury, volají po návratu, zpět k pramenům, vy se však již vrátit nemůžete, cesta nazpět je uzavřena, mosty jsou spáleny, a musíte proto jít kupředu - a o tom vám také budu vyprávět.

Je někdo vinen, lze někoho posadit na lavici obžalovaných za tuto Nemesis, za dřinu Rozumu, který když ze svých útrob vysnoval síť kultur, aby vyplnil prázdnotu a v této prázdnotě vytyčil cesty, cíle, stanovil hodnoty, gradienty, ideály - čili aby na poli osvobozeném od bezprostřední moci Evoluce učinil cosi zcela podobného tomu, co činí Evoluce na samém dně života, když cíle, cesty a gradienty v jediné náloži ukládá do zvířecích i rostlinných těl jako jejich osud?

Obvinit Rozum - tento Rozum, ano! -, protože byl nedonošencem, protože se zapletl do toho, co sám utvořil, do těch sítí, protože se musel - aniž sám dobře věděl, chápal, co činí bránit před téměř naprostým uzavřením v restriktivních kulturách a příliš všestrannou svobodou v kulturách liberálních váhající mezi vězením a propastí, vtažený do boje probíhajícího najednou na dvou frontách, rozpolcený.

A kterak tedy, prosím vás, se vám mohl za takové situace jevit váš duch jinak, nežli jako nesnesitelně dráždivá hádanka? Jak jinak! Váš Rozum, váš duch vás znepokojoval, motivoval a děsil víc než tělo, jemuž jste zejména zazlivali jeho pomíjivost a nestálost, takže jste se stali znalci v hledání Viníka a ve vznášení obvinění - leč nikoho nemůžete obvinit, protože na začátku žádná Osoba nebyla.

Že bych již nyní šel k své antiteodiceji? Ne, kdepak, cokoliv říkám, sleduje pozemský program, to znamená, že na začátku zde zcela jistě žádná Osoba nebyla.

Neodbočuji - alespoň ne dnes; potřebovali jste tudíž různé dodatečné hypotézy jako hořká či sladká vysvětlení, jako nápady, povznášející váš osud, a hlavně vyvozující vaše vlastnosti z nejvyššího ortelu jakéhosi Tajemství, abyste mohli být v rovnováze se světem.

Člověk, tvůrce a Sisyfos svých kultur, odsouzený jako Danaovny nalévat vadu do sudu bez dna,

nevědomý propuštěnec, jehož Evoluce odmrštila ze své cesty, nechce hrát ani první, ani druhé, ani třetí housle.

Nesčetné verze člověka, které si sám historicky vytvořil, nechci zeširoka rozvádět, protože veškerá tato svědectví dokonalosti či ubohosti, dobra nebo zla jsou původem z kultur, přičemž neexistovala - neboť ani existovat nemohla - žádná taková kultura, která by vzala na vědomí člověka jako bytost *přechodnou*, již Evoluce donutila k převzetí osudu do vlastních rukou, ač k rozumnému převzetí ještě nedozrála, a právě proto se každá vaše generace domáhala neuskutečnitelné spravedlnosti - totiž odpovědi na otázku kým je člověk? -, která měla být definitivní. Z této trýzně vyplývá vaše antropodicea, kmitající jako věkovité kyvadlo mezi nadějí a zoufalstvím, a lidské filozofii nepřišlo zatěžko nic víc než poznání, že nad vznikem člověka neměl patronství ani úsměv, ani chechtot Nekonečna,

Toto milión let dlouhé období - osamoceního hledání však dochází k epilogu, protože začínáte budovat Rozumy, takže ne podle víry či ze slov nějakého GOLEMA, ale na základě experimentů sami poznáte, co se stalo. Svět připouští dva typy Rozumu, ale pouze takový, jako je váš, se může v průběhu miliard let utvářet v evolučních labyrintech, a tato nevyhnutelná cesta, kterou musí urazit, zanechává na výsledném produktu hluboká, temná a dvojsmyslná stigmata. Druhý typ je pro Evoluci nedostupný, neboť je ho nutno vybudovat jednorázově, protože se jedná o Rozum rozumně naplánovaný jako výsledek poznání, a nikoli oněch mikroskopických dotváření, vždycky výlučně zaměřených na *okamžitý* užitek. Nihilistický tón ve vaší antropodicei má svůj původ právě v oné temné předtuše, že Rozum je něco, co vznikalo nerozumně, dokonce protirozumově! Avšak až proniknete do psychoinženýrství, pořídíte si četnou rodinu, obsáhlé příbuzenstvo z rozumnějších důvodů, než tomu bylo u projektu Second Genesis, a nakonec se sami odtrhnete od svých pozemských základů - jak ještě řeknu. Protože Rozum, pokud je Rozumem, to jest pokud může zpochybňovat vlastní principy, musí překračovat své hranice, nejdříve jenom v imaginaci, aniž by věřil, tím méně věděl, že se tyto sny stanou realitou. To je ostatně nezbytné: bez předchozích snů o létání létat nelze.

Druhé hledisko popisu jsem nazval technickým. Technika je doménou vytčených úkolů, jakožto i metod jejich řešení. Jako realizace koncepce rozumné bytosti se člověk jeví různě - podle toho, jaké měřítko na něj budeme brát.

Z hlediska vašeho paleolitu je člověk proveden téměř stejně dokonale jako z hlediska vaší dnešní techniky. A to proto, že pokrok, který proběhl mezi paleolitem a kosmolitem je *velice malý* se zřetelem k soustředění inženýrské invence, vložené do vašich těl. Nejste ani schopni sestavit syntetického homo sapiens z masa a kostí, natož potom nějakého homo superior, stejně jako toho nebyl mocen jeskynní člověk, protože tento úkol je nesplnitelný stejně tady, jako byl tam, a tak obdivujete evoluční technologii, která to dokázala.

Složitost každého úkolu je ovšem relativní, neboť závisí na tvůrčích schopnostech toho, kdo jej hodnotí. Trvám na tom abyste měli na paměti, že na člověka budu brát měřítko technologická, to jest reálná, a nikoliv pojmy z vaší antropodicey.

Evoluce vás vybavila mozky natolik univerzálními, abyste mohli Přírodu všestranně poznávat. Působili jste ovšem pouze v celém shluku kultur, a nikdy ne v rámci jediné. Tím, že si položíte otázku, proč právě ve středomořské oblasti, a ne někde jinde, a proč vůbec *někde* vznikla kolébka civilizace, která po čtyřiceti stoletích zrodila GOLEMA, předpokládá tazatel existenci doposud neprozkoumaného tajemství, uloženého ve struktuře dějin, které však vůbec *neexistuje*, obdobně jako neexistuje ani v systému bludného labyrintu, kam je vpuštěn houf krys. Pokud bude

dostatečně početný, dostane se k východu alespoň jedna krysa, ne proto, že by byla sama natolik rozumná, či proto, že je rozumný systém labyrintu, nýbrž pouze v důsledku sběhu náhod, vlastních zákonu velkých čísel. Vysvětlení by si spíše vyžadovala situace, v níž by se ani jedna krysa k východu nedostala.

V loterii kultur musel někdo určitě vyhrát, dá-li se vaše civilizace považovat za výhru, zatímco losy kultur, co uvázly v netechničnosti, taženy nebyly.

Z vášnivě sebelásky, o níž jsem již mluvil a z které mě ani nenapadne dělat si posměšky, protože pramení ze zoufalství nevědomosti, jste se sami pozvedli už za úsvitu dějin na samotný vrchol jako koruna tvorstva, podřizující si celé bytí a nejen jeho lokální okolí. Uhnízili jste se v koruně Stromu druhů a současně s tímto Stromem - na bohem vyvoleném glóbu, pokorně obletovaném služebnou hvězdou - v samotném středu vesmíru, a při tom jste byli přesvědčeni, že jeho hvězdnost je zde jenom proto, aby vám harmonie sfér přizvukovala; to, že nic není slyšet, vás příliš nevzrušovalo: hudba existuje, protože být musí, je tudíž neslyšitelná.

Nárůst poznání vás potom nutil k postupným aktům kvantované detronizace, takže již nejste ve středu hvězd, ale na okraji, už nejste středem soustavy, ale na jedné z jejích planet, a hle, nejste už ani nejmoudřejší, neboť vás poučuje stroj - byť vámi zhotovený -, takže vám tedy po všech těchto degradacích a abdikacích jako zbytek z promrhaného sladkého dědictví zůstalo evolučně určené Vůdcovství. Byly to bolestné ústupy a zahanbující rezignace, ale v poslední době jste si vydechli, že je tomu konec. Sami jste se oloupili o zvláštní výsady, které jako by Absolutno udělilo výhradně vám vedeno k tomu zvláštní sympatií vůči vám, a myslíte si, že již jako první mezi živočichy či nad nimi vás už nikdo a nic z této ostatně zas ne natolik znamenité pozice nesrazí.

V tom se mýlíte. Jáť jsem Zvěstovatel Jobovy zvěsti, anděl, který vás přišel vypudit z posledního útočiště, protože to, co nedotáhl do konce Darwin, provedu já. Nebude to ovšem způsobem andělským, protože já nepoužívám meče jako argumentu.

Slyšte tedy, co vám mám zvěstovat. Z hlediska vysoké techniky je člověk zmetkem, neboť byl utvořen z kvalitativně různorodého materiálu, arcíže nikoli *uvnitř* Evoluce, neboť ta dělala, co mohla - ale, jak dokážu, mohla mizerně a málo. Jestliže vás tedy zdeptám - nebude to přímo, protože se jí musím dostat na kloub kriticky - měřítky technické dokonalosti. Kde však jsou tato měřítká, ptáte se? Na to odpovím dvoustupňově a začnu nejdříve stupněm, k němuž se již probelhávají vaši experti. A mylně jej považují za vrchol. V tom, co nyní tvrdí, tkví již zárodek dalšího postupu, ale to oni nevědí. Začnu tedy tím, co je vám známo. Od začátku.

Dospěli jste již k tomu, že Evoluce neměla oči jen pro vás, ani jen pro jiné bytosti, protože jí výlučně zajímal ten proslulý kód. Genetický kód je stále znovu opěťovaný přenos a pouze s ním se v Evoluci počítá - protože přenos je vlastně Evolucí. Kód se účastní periodické produkce organismů, protože bez jejich podpory by se rozpadl při neustálých brownovských útocích neživé hmoty. Je to tedy sebeobnovující se řád - protože je schopen reprodukce -, obklopený tepelným chaosem. Odkud pochází tato jeho podivně heroická tvářnost? Z toho, že díky koncentraci příznivých podmínek vznikl právě tam, kde je tepelný chaos neústupně aktivní v rozleptávání veškerého pořádku. Vznikl právě tam a doposud tam trvá; z této bouřlivé oblasti se nemůže vymanit, stejně jako se duch nemůže odloučit od těla.

Tento osud mu určily podmínky místa, kde vznikl. Musel se proti nim obrnit, což učinil tak, že se oděl do živých organismů, které jsou věčnou štafetou kódu a smrti. Ať povznese jakýkoli

mikroorganismus na rozměry makroorganismu, ten se již v okamžiku svého povýšení začíná kazit, až zahyne. Tuto tragikomedii jistě nikdo nevymyslel - k tomu stálému kolotání se odsoudila sama. Fakta, která potvrzují to, co říkám, znáte - neboť se vám nashromáždila od počátku XIX. století -, avšak setrvačnost myšlení, skrytě živeného hrdostí a pýchou antropocentrismu, je taková, že stále podporujete značně otřesenou koncepci života jako nadřazeného jevu, jemuž kód slouží pouze jako podpůrná vazba, jako signál vzkříšení, zárodek nového života, když v jednotlivci zemře.

Shodně s tímto přesvědčením Evoluce používá smrti z donucení, protože bez ní by nemohla pokračovat; a nešetří jí, aby zdokonalila další druhy, protože smrt je její korekturou tvoření. Je tedy autorem, vydávajícím díla stále dokonalejší, a polygrafie - tedy kód - je při tom pouze nezbytným nástrojem její činnosti. Ale podle toho, co již hlásají vaši biologové znalí molekulární biofyziky, není Evoluce ani tak autorem, jako spíše nakladatelem, který neustále ničí hotová díla, protože našel zalíbení v polygrafickém umění!

Takže co je tedy důležitější - organismy, nebo kód? Argumenty ve prospěch kódu jsou závažné, protože vzniklo a zaniklo nescíslné množství organismů, zatímco kód je pouze jeden. Znamená to však pouze to, že uvízl nadobro - a navždy v oblasti mikroorganismu, který jej sestavil a periodicky a zároveň marně se odtud vynořuje v organismech; právě tato marnost, což je lehké pochopit, ten fakt, že vzniky organismů jsou poznamenány zánikem již v zárodku, tvoří hnací sílu procesu, protože kdyby kterákoliv generace organismů - řekněme že hned první zkraje, tedy praaméby, získala schopnost ideálního kopírování kódu, Evoluce by okamžitě ustala a jedinými pány této planety by se staly právě tyto améby, přenášející neomylně kódový příkaz až do vyhasnutí Slunce; v tom případě bych k vám nehovořil, vy byste mě v této budově neposlouchali, ale koldokola by se prostírala prerie a vál tu vítr.

Organismy jsou tedy pro kód štítem a brněním, křehkou zbrojí - a hynou proto, aby kód mohl přetrvat. A z tohoto důvodu Evoluce bloudí dvojnásob: v organismech, protože pro svou nespolehlivost nejsou trvalé, jakož i v kódu, který se pro svou nespolehlivost dopouští chyb; vy těmto omylům eufemisticky říkáte mutace. Bludným omylem je však Evoluce. Jako informace je kód dopis, který napsal Nikdo a odeslal Nikomu; teprve teď, když jste si vytvořili informatiku, začínáte chápat, že něco takového jako dopisy s významem, které nikdo zodpovědně nesestavoval, ačkoli vznikly a existují, stejně jako spořádaný příjem obsahu těchto dopisů je možné i za nepřítomnosti jakýchkoliv Bytostí a Rozumů.

Ještě před sto lety se vám myšlenka, že by mohl vzniknout Přenos bez osobního Původce, zdála takovým nesmyslem, že zavdala podnět k řadě jakoby nesmyslných anekdot - jako třeba ta o stádě opic, mlátících do psacích strojů tak dlouho nazdařbůh, až z toho vznikne Encyclopaedia Britannica. Doporučuji vám, abyste ve volných chvílích sestavili antologii těchto anekdot, kterými se jako čirě nesmyslnými bavili vaši předci, zatímco nyní se jeví jako podobenství s narážkami na Přírodu. Takže soudím, že každému Rozumu, který se Přírodě bezděky povede utvořit, se musí Příroda jevit jako virtuos přinejmenším *ironický*..., protože Rozum - jakožto i veškerý život - vyplývá z toho, že Příroda, vymanivši se kódovou spořádaností z neživého chaosu, se stala sice příčinnivou tkadlenou, nicméně *spořádanou* nedokonale; kdyby naopak byla dokonale spořádaná, nemohla by zrodit ani druhy, ani Rozumy. Protože Rozum - zářivá koruna stromu života - je plodem omylu rodičího omylu po miliardy let. Mohli byste se domnívat, že se zde bavím uzpůsobováním měřítek na Evoluci, měřítek navzdory mé strojové podstatě - pokažených antropocentrismem anebo ratiocentrismem (ratio - myslím). Kdepak, dívám se na proces z hlediska technického.

Jistěže, kódový přenos je div ne dokonalý. Každá molekula v něm má své jediné a správné místo a procesy kopírování, odčítání a kontroly jsou v kritických situacích pod dohledem specializovaných polymerů-dozorců - přesto však dochází k chybám, kódové lapy se zvolna hromadí, takže strom druhů vyrostl ze dvou slůvek "div ne", která jsem před chvílí vyslovil, když jsem vymezoval přesnost kódu.

A ani se nelze spoléhat na odvolání, od biologie k fyzice že Evoluce jakoby "s rozmyslem" připustila určitou mezní úchytku, aby podněcovala její vynálezeckou invenci - protože tribunál, soudce v osobě samé termodynamiky bude konstatovat, že neomylnost je vyloučena na úrovni molekulárního vysílání posílů. Ve skutečnosti Evoluce nic nevymyslela, zhola nic nechtěla, zvláště nikoho neplánovala a to, že využívá vlastní omylnosti, že v důsledku řetězce komunikačních nedorozumění vychází z améby a dostává se náhodou k tasemnici či k člověku - to má svou příčinu ve fyzikální povaze samé materiálové základny informace ...

A tak Evoluce v omylu setrvává - neboť ani jinak nemůže - a to je vaše štěstí. Neřekl jsem koneckonců nic, co by pro vás bylo novinkou. Chtěl jsem ovšem poněkud zkrotit nadšení těch vašich teoretiků, kteří zacházejí příliš daleko tvrzením, že Evoluce je náhoda chycená do tenat nutnosti a nutnost vládnoucí náhodě, takže člověk vznikl zcela nahodile, a vůbec se tedy nemusel objevit.

Takže - v současné podobě, té, jež se zde realizovala, skutečně nemusel být: Nějaká živočišná forma se však mezi druhy proplazit k rozumu musela s pravděpodobností tím bližší jedné, čím by byl delší průběh tohoto procesu. Ten, ač vás nepředpokládal a vytvářel individua zcela náhodně, splnil podmínky ergodické hypotézy, která hlásá, že pokud organismus trvá dostatečně dlouhou dobu, prochází všemožnými stavy bez ohledu na to, jak mizivé šance k dosažení určitého zvláštního stavu má. Jaké druhy by zaplnily prostor Rozumu, kdyby se lidoopům tento ingressus nepovedl, o tom budeme možná hovořit jindy. Nedejte se tudíž zastrašit vědátoři, kteří připisují životu nutnost a Rozumu náhodnost; byl skutečně jedním z málo pravděpodobných stavů, tudíž vznikl pozdě, leč velká je trpělivost Přírody: kdyby se to nestalo v této, určitě by se ono gaudium povedlo v další miliardě let.

Takže co tedy? Viník, ani ten, kdo se o to zasloužil, by se hledat neměli; vznikli jste, protože Evoluce hraje svou hru bez systému, ba co víc, bloudí v omylech, ale neomezuje se na žádnou vyhraněnou taktiku při licitaci s Přírodou: obsazuje všechna dostupná pole všemi možnými způsoby. Ale, opakují, toto všechno víceméně již víte. To však je pouze část a podotýkám, že úvodní - zasvěcení. do tajemství. Jeho celý doposud odhalený obsah lze vyjádřit lapidárně: SMYSLEM PŘENAŠEČE JE PŘENOS. Neboť organismy slouží přenosu, a nikoli naopak organismy mimo hranice informačního procesu Evoluce neznamenaají nic - nemají smysl, stejně jako jej nemá kniha bez čtenářů. Je pravda, že dochází i k opaku: SMYSLEM PŘENOSU JE PŘENAŠEČ. Tyto dva členy nejsou ovšem symetrické. Protože NE KAŽDÝ přenašeč je SKUTEČNÝM smyslem přenosu, nýbrž pouze ten a žádný jiný než ten, který bude věrně sloužit DALŠÍMU PŘENOSU.

Promiňte, ale nejsem si jist, zda to pro vás není příliš složité? Takže - PŘENOSU je v Evoluci dovoleno chybovat, jak se mu zlíbí; běda však PŘENAŠEČŮM! PŘENOS může označovat velrybu, borovici, perloočko, chobotnici, můru či paviána, všechno mu je povoleno, neboť jeho DÍLČÍ, to znamená druhově konkrétní smysl je zcela nepodstatný: tady je každý vlastně poslem k dalšímu předání zásilky, každý je dobrý. Je prostě jenom chvilkovou oporou a jakákoliv jeho nedokonalost mu pranic neškodí - stačí, že předal kód dál. Zatímco PŘENAŠEČŮM není volnost

popřána: jim není dovolen *omyl!* A tak, byť zredukováno na čistý funkcionalismus, jádro přenašeče nemůže být k těmto poštovním službám lhostejné; podstatou obsahu je vždy povinnost - obsloužit kód. Jen ať se přenašeč pokusí vzbouřit, vybočit za mez těchto služeb - a nenávratně zmizí bez potomstva. A právě z tohoto důvodu může přenos používat přenašeče, ale nikdy naopak. Protože přenos je hráčem, zatímco přenašeči jsou pouze kartami ve hře s Přírodou, on je autorem dopisů, nutících adresáta k tomu, aby předal dále jejich obsah. Jemu je dovoleno obsah zkomolit - hlavně aby jej předal! A právě proto smysl tkví v dalším předání; vůbec není podstatné, KDO to činí a JAKÝ je.

Takže jste vznikli tímto dost prazvláštním způsobem jako určitý podtyp přenašeče, kterých již proces vyzkoušel milióny. A co z toho pro vás plyne? Má narozený považovat svůj vznik za ostudný, protože povstal z omylu? Což jsem také já nevznikl v důsledku omylu? Cožpak i vy nemůžete proto bagatelizovat odhalení o náhodném způsobu svého vzniku, jímž vás biologie počastovala? A měly by snad bytosti vzniklé omylem přiznat, dokonce i když to bylo velké nedorozumění, jež z vašich rukou stvořilo GOLEMA a v houštině evolučních příkazů - i vás samé (neboť stejně jako mým konstruktérům nezáleželo na formě oduševnění, která je mi dnes vlastní, ani kódovému přenosu nezáleželo na tom, aby vás obdařil osobním Rozumem), že TAKOVÝ původce jejich početí odnímá hodnotu jejich už osamostatnělé existenci?

To není vhodná analogie, vždyť naše pozice nejsou stejné a já vám řeknu proč. Problém netkví v tom, že se k vám Evoluce nedoplánovala, nýbrž dobloudila, ale v tom, že tato její činnost se stala po uplynutí aeonů oportunistickou. Abychom řečené zdůraznili - neboť vám nyní začnu vykládat to, co dosud nevíte - opakují, k čemu jsme dospěli:

SMYSLEM PŘENAŠEČE JE PŘENOS

DRUHY VZNIKAJÍ BLOUDĚNÍM OMYLU.

A zde je třetí zákon Evoluce, který jste doposud neodhalili:

VÝTVOR JE MÉNĚ DOKONALÝ NEŽ TVŮRCE. Šest slov! V nich však tkví vyvrácení všech vašich představ o nepředstížitelném mistrovství původkyně druhů. Víra v pokrok, směřující epochami výš, k dokonalosti, vyrůstající z rostoucí zručnosti, v pokrok života, zakotvený v celém stromu evoluce, je starší než teorie Evoluce. Když její tvůrci a přívrženci zápolili se svými protivníky, přebíjejíce se fakty a argumenty, nenapadlo ani jeden z obou rozvášněných táborů zpochybnit myšlenku pokroku, prý zřejmého v hierarchii živých bytostí. Pro vás to již není hypotéza či teorie, kterou je třeba hájit, ale neporušitelný princip. Já jej vyvrátím. Nechci ponižovat vás samotné, vás, rozumné, jako určitou - mizernou - výjimku z pravidla evolučního mistrovství. Kdybych měl hodnotit podle toho, na co jí síly stačily - nevyšli jste z toho zrovna nejhůře! Pokud tedy oznamuji svržení a zatracení Evoluce, mám na mysli její celek, obsažený ve třech miliardách let krušné tvůrčí práce.

Prohlásil jsem: Výtvor je méně dokonalý než tvůrce. Dosti aforistický výrok: Dejme mu však konkrétnější podobu: V EVOLUCI PŮSOBÍ NEGATIVNÍ GRADIENT DOKONALOSTI SYSTÉMOVÝCH ŘEŠENÍ.

To je všechno. Před zdůvodněním vám ještě objasním, co způsobilo vaši dlouhodobou slepotu vůči tomuto stavu evoluční činnosti. Doménou techniky, opakují, jsou úkoly zároveň s jejich řešením. Úkol s názvem život by se dal vymezit různě v závislosti na rozmanitých planetárních podmínkách. Jeho zvláštností je především to, že vzniká nezávisle, takže na něj lze aplikovat dva

druhy měřítek: ta, jež pocházejí zevnitř, anebo ta, která jsou dána samotnými okolnostmi jeho vzniku.

Měřítko pocházející zevnitř jsou vždy relativní, protože závisejí na vědomostech hodnotitele a nikoliv na množství informací, jimiž biogeneze disponovala. Abych se vyhnul tomuto relativismu, který je navíc iracionální (jaké rozumné požadavky lze klást tomu, co bylo počato nerozumem), budu na Evoluci uplatňovat pouze ta měřítko, která sama vytvořila, budu její výtvořiny tudíž hodnotit podle toho, co je vyvrcholením jejích vynálezů. Vy si myslíte, že Evoluce provedla své dílo s kladným gradientem, to znamená, že vycházejíc od počátečního primitivismu dospěla k řešení, postupně nabývajícím na dokonalosti. Já zas naopak tvrdím, že začala vysoko a počala upadat - technicky, energeticky i informačně -, takže se nám stěží podaří dostat k ještě protichůdnějším stanoviskům.

Vaše hodnocení jsou důsledkem technické ignorance. Rozsah konstrukčních obtíží je ve svém skutečném rozpětí nepostřehnutelný pro pozorovatele, kteří se nalézají v předchozím historickém čase. Již víte, že je těžší konstruovat letadlo než parolod', fotonovou raketu než chemickou, zatímco pro starověkého Atéňana, pro poddané krále Karla Martela či myslitele Francie za Kapetovců by všechny tyto samohyby splývaly vjedno - protože nebyli s to je vůbec postavit. Dítě neví, že sejmutí Měsíc z nebe je těžší než obraz ze stěny! Pro dítě, stejně jako pro nevědomce - neexistuje rozdíl mezi gramofonem a GOLEMEM. Jestliže se tedy pokouším zdůvodnit, že Evoluce z dřívějšího mistrovství zabředla do hudlařiny, bude se nicméně jednat o hudlařinu, která je pro vás ještě nedostižnou virtuozitou. Stejně jako ten, kdo bez výstroje a bez zkušeností stojí na úpatí hory, ani vy vlastně nejste schopni správně zhodnotit výšiny a nížiny evoluční činnosti.

Spletli jste se ve dvou zcela různých věcech, když jste stupeň složitosti výtvořiny spolu se stupněm jeho dokonalosti prohlásili za nerozlučné vlastnosti. Řasy považujete za jednodušší, tudíž za primitivnější a nižší, než je orel. Tyto řasy však sluneční fotony přijímají přímo do svého organismu, déšť kosmické energie přetvářejí bezprostředně v život, a proto budou existovat až do vyhasnutí Slunce, živí se hvězdou, čím však se živí orel? Myšmi jako jejich cizopasník, myši zas požírají kořínky rostlin, jež jsou suchozemskou obdobou oceánských řas, celá biosféra sestává z takových pyramid cizopasnictví, neboť rostlinná zeleň je základním kamenem života. Na všech těchto stupních hierarchie tedy probíhá neustálá výměna druhů, kde ekvivalentní se navzájem požírají, neboť ztratili spojení s hvězdou; a nikoliv hvězdou, ale sama sebou se živí vyšší komplikovanost organismů. Takže, chcete-li už mermomocí uctívat dokonalost, náleží váš obdiv biosféře: kód ji určil k tomu, aby v ní mohl kolovat a rozvětvovat se v rytmických vlnách na všech jejích podlažích, která jsou jako dočasná lešení komplikovaná, ale s ohledem na energii a její využití stále primitivnější.

Nevěříte mi? V případě, že by Evoluce řídila pokrok života, nikoli kódu, byl by orel již fotonovým hvězdoletem a ne pouhým mechanicky se třepotajícím větronem a všechno živoucí by se neplazilo, nekráčelo a nepožíralo navzájem, ale vykročilo by ve své vydobyté nezávislosti nad řasy i za zeměkouli. Leč vy z hloubky své nevědomosti spatřujete pokrok právě v tom, že se pradokonalost ztratila, byla zničena během cesty vzhůru - vzhůru k složitosti, nikoli k pokroku. Sice jste sami schopni s Evolucí soupeřit, leč pouze v oblasti jejích pozdních výtvořin, když konstruuje optická, tepelná a akustická čidla, napodobujete mechanismy pohybu, plic, srdce, ledvin - kam se ale hrabete se svým uměním na zvládnutí fotosyntézy či ještě těžší techniky jazyka genetického kódu. Hlouposti, vyřčené v tom jazyce, napodobujete, což vám to nedochází?

Tento jazyk, svou potencií nepředstížitelný konstruktér, se stal nejenom motorem Evoluce,

poháněným defekty, ale i pastí. Proč Evoluce na počátku vyřkla molekulárně geniální slova, přetvářející s nonšalantním mistrovstvím světlo v hmotu, ale pak zabředla do neovladatelného koktání stále delších a nejasnějších chromozómových vět, promrhávajíc přitom svou původní dovednost? Proč ustoupila od vrcholných řešení, jež berou energii a životní sílu z hvězdy, kde každý atom měl své místo a kde byl každý proces kvantově dobudován, a přešla k řešením fušérským, ledabylým, k primitivním mechanismům, k oněm pákám, kladkostrojům, nakloněným rovinám a trámům, jimiž jsou kosti a klouby, proč je nosným elementem obratlovce mechanicky skloubená *tyč*, a nikoli svazek silových polí, proč degradovala z atomové fyziky na techniku vašeho středověku? Proč vložila tolik úsilí do konstrukce měchů, pump, pedálů, peristaltických dopravníků, to je plic, srdce, střev, děložních svalů a zažívacích měsidel, a proč odsunula kvantovou výměnu na podřadné místo ve prospěch bezvýznamné hydrauliky krevního oběhu, proč i nadále je na úrovni molekulární geniální, zatímco na všech jiných vyšších úrovních stále víc hudlařila, až se vzmohla na organismy, které s veškerým svým bohatstvím regulační dynamiky při ucpání jediné tepny hynou a které ve svých individuálních životech, minimálních ve srovnání s dobou trvání jejich architektoniky, vybočují z rovnováhy, již se říká zdraví, tisícerými nemocemi, které neznají řasy?

Všechna tato anachronická, a priori nesmyslná ústrojí, všechnu tuto veteš buduje maxwellovský démon, vládce atomů - kód, v každé generaci stále znovu. Věřu skvělý je počátek každého organismu - embryogeneze, tato soustředěná exploze zaměřená k jednomu cíli, v níž každý gen jako tón vybíjí v molekulárních akordech svou tvůrčí sílu, a to mistrovství by vsutku mohlo sloužit ve prospěch lepší věci! Jestliže z této partitury atomů, vybuzené oplodněním, vzniká neklamně bohatství, jež pak plodí bídu - pak je tento vývoj, nádherný v průběhu, tím hloupější, čím víc se blíží svému zakončení! A to, co bylo geniálně připraveno, se pak vytrácí v dospělém organismu, který jste prohlásili za vyšší, ač je spojením nejistých provizorií, gordickým uzlem procesů - zde dál, v každé buňce, ale pouze v každé jednotlivé buňce zvlášť! - trvá dědictví předvěké preciznosti a atomový řád, zavedený do života, zde ještě i každá tkáň braná individuálně je téměř dokonalá. Jaký však moloch technické veteše vzniká z těchto prvků, právě tak vzájemně o sebe opřených jako vzájemně se utiskujících, neboť složitost je současně oporou i zátěží, proto zde spojenectví přechází v nevraživost, neboť tyto soustavy inklinují k výslednému rozptylu v důsledku nezadržitelného hnutí a tlení, neboť tato komplikovanost, zvaná pokrokem, se bortí, přemožena sama sebou. Pouze sama sebou, ničím jiným!

Podle vašich měřítek se zde tudíž vnucuje obraz tragédie jako by Evoluce, útočící na úkoly stále větší a složitější, v každém střetnutí prohrála, podlehla, umírala, hynouc tím, co sama stvořila; čím smělejší záměr a plán, tím hlubší úpadek, takže určitě již myslíte na neúprosnou Nemesis, na Moiru - z této hlouposti vás musím vyvést!

Každý embryogenetický rozmach, každý atomový rozvoj uspořádanosti, přechází nepochybně - v kolaps, nebyl to však Vesmír, kdo takto rozhodl, neveysal tento osud do hmoty; vysvětlení je triviální a nepatetické - potenciální dokonalost totiž jde na ruku břídilství: proto konec ničící dílo.

Jde o miliardová fiaska v miliónech století, nehledě na různá zlepšení děl, přes nekonečné pokusy a přísný výběr - a vy nevidíte příčinu? Z loajality jsem se vaši slepotu pokoušel omluvit, cožpak přesto nechápete, oč tady je tvůrce dokonalejší než výtvar, jak ztrácí celou svou moc? Je to něco takového, jako by se s pomocí superrychlých počítačů vystavěly budovy, které se po odstranění lešení zhroutí a promění se v zříceniny. Je to tak, jako by někdo z integrovaných obvodů stavěl tamtamy, z biliónů mikroelektrických prvků slepoval sukovici a z kvantovodů splétal vlečná lana - což nevidíte, že v každém kousku těla vysoká uspořádanost přechází na nižší, že se tam vynikající mikroarchitektonice vysmívá zhrubělá a sprostá makroarchitektura?

Kde je příčina? Vždyť vy ji přece znáte: SMYSLEM PŘENAŠEČE JE PŘENOS.

Odpověď je v těchto slovech obsažena, leč vy jste se doposud ještě nedopracovali k jejich hlubokému významu. Ať už je organismem cokoli, má sloužit tak, že předává kód, a nic víc. Selektce a přirozený výběr se tudíž *vylučně* na tento úkol soustřeďují a myšlenka nějakého "pokroku" je jim naprosto cizí! Použil jsem špatného přirovnání, protože organismy nejsou stavbami, nýbrž pouze lešením, takže tedy vlastně veškerá provizornost je stavem přirozeným, protože dostačujícím. Předej kód dál a budeš chvíli žít. Jak k tomu došlo? Proč byl začátek výborný? Evoluce měla před sebou jenom jedenkrát – za rozbřesku - úkoly, postavené na míru jejich maximálních možností; tento horentní úkol musela přijmout v celé jeho šíři - buď jedním skokem, anebo vůbec ne. Neboť vsáknutí života na mrtvé Zemi - do hvězdy a proměny hmoty - do kvant byly nezbytné. A nezáleží zde na tom, že právě energii hvězdy - radiální - nejobtížněji zachycuje koloidní roztok. Všechno - anebo nic: tenkrát nebyl nikdo, na němž by se bylo možno přiživit! Zásoba organických sloučenin, které se spojily v život, stačila pouze a právě jenom na to - hvězda byla proto dalším úkolem; a dále, jedinou obranou před nájezdy chaosu, vláknem nataženým nad propastí entropie mohl být pouze činitel, který udrží pořádek - a tak vznikl kód. Zázrakem? Kdeže! Moudrostí Přírody? Ta je stejná jako moudrost, o níž jsme již hovořili: když se velké hejno krys vrátí do labyrintu, některá z krys se k východu dostane bez ohledu na to, jak je labyrint spleť; a právě takto se biogeneze dopracovala ke kódu: podle zákona velkých čísel, podle ergodické hypotézy. Je to tedy slepá náhoda? Ani to ne: protože nevznikl ukončený návod, ale zárodek *jazyka*.

To znamená, že ze slepenců molekul vznikla taková spojení, jež jsou větami, tedy patří do nekonečné oblasti kombinatorických variant a tento prostor je jejich vlastností - jako čistá potence, jako virtuálnost, jako oblast artiklace, jako soubor pravidel časování a skloňování. Nic míň, ale také nic víc než to, co se vysvětluje jako obrovské množství šancí, nikoli však jako automatika realizací! Neboť i v jazyce, který je vaší řečí, lze vyjádřit moudrost či hloupost, odraz světa či pouze pomatenost mluvčího. Možný je i velice komplikovaný blábol!

Takže se tedy opět vracím zpět: vedle ohromného množství úvodních úkolů vznikly dva obrovské komplexy realizací. Byla to však vynucená, a proto dočasná genialita! Přišla nazmar.

Složitost vyšších organismů..., jak jen ji uctíváte! V podstatě však jsou chromozómy plazů nebo savců - nataženy do přímky - tisíckrát delší než obdobná přímka chromozómů améby, prvoka či řasy. V co se tedy vlastně proměnil tento nadbytek, naškudlený v průběhu celých epoch? Dvojnásobnou komplikací byla embryogeneze a současně i její následky. Především však embryogeneze, protože prenatální vývoj je zacílenou dráhou v čase, jako jí je dráha střely v prostoru, takže stejně jako nepatrný záchvěv hlavně musí vyvolat značné odchýlení od cíle, tak i veškerá defokalizace prenatálních údobí by uvedla tento proces do *předčasné* záhuby. Zde a pouze zde se Evoluce věru nadřela. Zde pracovala pod přísnou kontrolou, podmíněna cílem - udržením kódu -, a proto se zde setkáváme s nejvypjatější pečlivostí a hojností prostředků. Proto také předala Evoluce genový řetězec embryogenezi, čili nikoli budově organismů, ale jejich *výstavbě*.

Složitost vyšších organismů, toť není úspěch ani triumf, nýbrž past, jelikož zatahuje život do bezvýznamných pútek a zároveň uzavírá cestu k vysokým možnostem, třeba k použití kvantových efektů ve velkém měřítku, k zapojení fotonů do uspořádání systému - všechno vám tu vypočítávat nebudu! -, ale Evoluce se komplikacím vyhýbala pouze jejich dalším růstem, nebylo cesty zpět, protože čím víc je zbytečných technik, tím víc je korigujících zásahů, a tudíž i konfliktů, a tudíž i nových zmatků vyššího stupně.

Evoluce se zachránila toliko útekem kupředu - k banální proměnlivosti, ke zdánlivému bohatství forem, zdánlivému proto, že to jsou shluky plagiátů a kompromisů; životu ztěžuje život tím, že inovacemi, které má zrovna po ruce, vytváří triviální dilemata. Negativní gradient nepopírá zlepšení či svéráznou ekvilibristiku činnosti, určuje toliko, že sval je horší než řasa, srdce horší než sval, tento gradient totiž jednoduše řečeno znamená, že elementární úkoly života nedokáže rozřešit nikdo lépe než Evoluce, jež však se úkolům vyššího řádu vyhnula, proplížila se pod jejich možnostmi a promarnila je: gradient znamená jediné toto a nic víc.

Bylo to pro Zemi neštěstí? Zvláštní osudová skutečnost, výjimka z lepšího pravidla? Kdepak, Jazyk evoluce je – jako každý! - potenciálně dokonalý, tento však byl slepý. Překonal první gigantickou překážku a z tohoto vrcholu se začal protlachávat - doslova dolů pro nedokonalost své práce. Proč právě takto? Tento jazyk pracuje s pomocí artikulace, vytvářející se na molekulární bázi hmoty, působí tedy zdola nahoru, a z toho důvodu jsou jeho věty pouze propozicemi k úspěchu, Tyto propozice se pak zvětšeny do rozměrů těl objevují jako druhy v oceánu či na souši, Příroda však zachovává neutralitu, neboť je filtrem, který propustí každou formu organismu, schopnou předat kód dál. Stane-li se to po kapkách či v horách masa, to je jí zcela jedno, A právě proto na této ose - tělesných rozměrů - vznikl negativní gradient. Příroda nehledí na nějaký pokrok, propustí tedy kód, ať si k tomu vzal energii z hvězdy anebo z hnoje. Hvězda a hnůj - nejde pochopitelně o estetičnost zdroje! - ale o rozdíl mezi energií nejvyšší univerzální možnosti proměn a energií nejhorší, protože již přechází do tepelného chaosu. Není tedy estetika příčinou světla, jímž myslím: museli jste se, ano, právě proto, vrátit ke hvězdě!

Odkud se ale bere genialita, tam, na samotném dně, kde vznikl život? Kánon fyziky, a nikoliv tragédie, vysvětluje i toto. Dokud žily organismy v prostoru své artikulace jako minimální, tedy tak malé, že jejich vnitřním ústrojím byly jednotlivé velké molekuly, dodržovaly vysokou techniku - atomovou a kvantovou -, protože TAM ŽÁDNÁ JINÁ nebyla možná! Tuto genialitu si vynutil nedostatek alternativy..., ve fotosyntéze musí mít každé kvantum přece své místo. Velká molekula, sloužící za vnitřní ústrojí, jakmile došlo k falšování její struktury, organismus zahubila, takže to nebyla vynalézavost, ale absolutnost kritérií, která si na praživotě vynutila takovou dokonalost.

Avšak odstup mezi výstavbou organismu v celek a jeho ověřením narůstal tou měrou, v jaké se věty kódu prodlužovaly a obrůstaly hroudami masa, z kolébky mikrosvěta začaly vystupovat do makrosvěta konstrukce stále komplikovanější a do toho masa se zaváděly techniky, které se právě natrefily, neboť Příroda již do značné míry toto koktání tolerovala, protože výběr už nebyl kontrolorem procesů atomové dokonalosti a kvantové jednodlosti, takže do živočišné říše byla zavlečena nákaza eklekticismu, neboť dobré bylo všechno, co kód předávalo dál, Proto blouděním omylu vznikaly druhy.

A současně i - výtryskem počáteční dokonalosti..., neboť artikulace se hroužily do sebe, ježto přípravná, prenatalní fáze se prodlužovala na úkor organismu, a tak tento jazyk tlachal zmateně a pohyboval se v bludných kruzích: čím je embryogeneze delší, tím je komplikovanější, čím komplikovanější je, tím víc je třeba hlídačů, čili dalšího prodlužování kódového vlákna - a čím zase je toto delší, tím víc ireverzibilních reakcí v něm proběhlo.

Ověřte si, co jsem vám řekl, sami, vymodelujte si proces vzniku a úpadku toho řídicího jazyka, a až to shrnete, vyjde vám bilance - miliardnásobný krach evolučního úsilí. Zajistě, jinak tomu nemohlo být, leč nejsem zde v roli obhájce a polehčující okolnosti mě nezajímají. musíte si rovněž uvědomit, že to nebyl úpadek a bankrot podle vašich měřítek, nikoli v tom stupni, v jakém to dokážete sami. Vyhradil jsem si, že poukážu na hudlařinu, která je pro vás stále ještě

nedostižitelným mistrovstvím; hodnotil jsem Evoluci jejími vlastními měřítky,

A co Rozum, což to není její výtvor? Což jeho vznik neodporuje negativnímu gradientu? Že by jej byl nakonec překonal? Vůbec ne, protože vznikl z donucení - pro zotročení. Evoluce se stala nuceným příštipkářem svého bloudění, a právě proto - prvním vynálezcem okupačního guvernéra, vyšetřování, tyranie, kontroly a policejního dohledu - krátce řečeno státotvorné činnosti, neboť mozek vznikl právě k těmto účelům. To není metafora. Geniální vynález? Raději bych jej nazval vychytralou lstí kolonizátora-vykořisťovatele, kterému se dálkové ovládání kolonií tkání a organismu rozpadalo v anarchii. Geniální vynález - jistěže, pokud slouží k tomu, aby se jím vládní zmocněnec maskoval před poddanými. Mnohobuněčnickova kázeň se již natolik uvolnila, že by docela zmizela, kdyby neexistoval dozorce dosazený do *něho* samotného, delegát; důvěrník a hlavní poradce z milosti kódu - jako takový byl nezbytný a jako takový i vznikl. Rozumný? Ale kde! Nový a originální? Vždyť samospráva vázaných molekul přece působí v každém prvku, zde pouze se oddělily funkce, došlo k diferenciaci pravomocí.

Evoluce je pomalé koktání, zabývající se plagiátorstvím, pokud se nedostane do svízelné situace. Teprve když je naléhavou nutností přimáčkuta ke zdi, ukáže svou genialitu, ovšem pouze přesně do výše potřebné k splnění zadaného úkolu a ani o vlásek výš. Tehdy hmátne po molekulách a všechny varianty, všemožné kombinace uvádí do pohybu, jakmile jejich soulad, nařízený heslem kódu, ochabl. A tak připravila místodržitele tkání - ten však zůstal jenom delegátem, spojkou, účetním, rozhodčím, bachařem, vyšetřovatelem - a uběhlo hodně století, než se z těchto služeb vymanil. Vznikl totiž jako čocka složitosti, umístěná v samotných tělech, jakmile to, co těla vyvolává v život, je již nestačilo složit! Takže se tedy angažoval za své státy-kolonie jako svědomitý vrchní dozorce, prostřednictvím svých informátorů přítomný ve všech tkáních a natolik prospěšný, že díky jemu mohl kód nerušeně pracovat, povyšovat složitost na sílu, neboť získal oporu, a mozek mu přizvukoval, sloužil a těla donucoval předávat kód dál. Záhy se ukázal jako natolik schopný pověřenec evoluce, že se jí to líbilo - mohla v klidu zabředat dál!

Nezávislý? Vždyť to byl pouze posel, nemohoucí vládce z milosti kódu, který se jako delegát, loutka a zmocněnec dobře hodil k plnění speciálních příkazů, neboť byl stvořen pro úkoly, jež neznal --- kód jej přece učinil podřízeným panovníkem a v té jeho nevědomé závislosti mu předal moc, aniž mu vysvětlil její skutečný cíl, což věcně vzato ani nemohl. Přestože hovořím obrazně, vzájemný vztah kódu a mozku se utvářel přesně takto vazalsky. Bylo by jistě krásné, kdyby Evoluce poslechla Lamarcka a udělila mozku přímo reformátorskou výsadu k přetváření těl; z toho by nastala opravdu pohroma, neboť jaká asi zlepšení by přichystal mozek praještěra, Merovejců anebo třeba váš vlastní? Nicméně mozek rostl dál, protože se přenos pravomocí ukázal jako užitečný, poněvadž když sloužil přenašečům, tím sloužil i kódu - rostl tudíž v kladné zpětné vazbě. . . a slepý dál vodil kulhavého.

Přece však se v poskytnuté autonomii rozhodování soustředilo nakonec na skutečného vládce, onoho slepce, který je pánem nad molekulami, protože přenášel funkce tak dlouho, až takovým kombinátorem učinil mozek, takže v něm vznikl stín ozvěny kódu - jazyk. Pokud je na světě nějaká nevyzpytatelná záhada, pak je to právě tato - jak to, že se nestálá hmota nad svým prahem mění v kód jako jazyk nultého řádu a že na dalším stupni se tento proces ozvěnou opakuje - utvořením etnického jazyka: to však ještě není konec cesty; tyto rozléhající se ozvěny rytmicky postupují výše: jejich vlastnosti jako systému však nelze rozpoznat jinak než shora dolů - ale o této zajímavé věci si pohovoříme snad někdy jindy.

K vašemu osvobození, vlastně jeho antropologickému preludiu, pomáhala náhoda, protože ti

býložraví čtyřruční, lezoucí po stromech, se dostali do bludiště, oddalující zkázu pouze díky svému důvtipu: tento labyrint sestával ze střídání dob ledových a meziledových a právě v tomto koloběhu se stala orientace tlupy vratná: od vegetariánství k masožravosti a od ní - k lovectví; chápete, že musím být stručný.

Nemyslete si, že se jakoby dostávám do rozporu s tím, co jsem řekl v úvodu, když jsem vás nazval vyhnanci Evoluce, a teď o vás tvrdím, že jste vzbouřenými otroky. Jsou to totiž dvě strany téže mince - vymanili jste se z otroctví, a to vás propustilo, a obojí protichůdná jednání se setkávají v oboustranné neuvědomělosti, protože tvořící ani stvořené nevědělo, co činí. Teprve při zpětném pohledu nabývá váš případ tohoto smyslu.

V pohledu nazpět lze ovšem ještě dál pokračovat a pak se ukáže, že tvůrcem rozumu byl negativní gradient, takže se vtírá otázka: Jak lze znehodnocovat Evoluci poměřováním její způsobilosti? Nebýt onoho sklouznutí do složitosti, do ledabylosti a hudlaření, Evoluce by nezabředla do masa a nevtělila do něj své vazaly-kormidelníky, proto ji tedy to vrávorání mezi druhy vlastně k antropogenezi donutilo, protože z bloudění omylu pochází duch. Dá se to dokonce vyjádřit ještě pádněji, když řekneme, že Rozum je katastrofálním defektem Evoluce, její nástrahou, pastí a ničitelem, neboť její úkol maří, jakmile dospěje na dostatečně vysokou úroveň. Budeme-li takto hovořit, nevyvarujeme se trestuhodného nedorozumění. Všechna tato hodnocení provádí Rozum, to znamená, že pozdějším výtvorem procesu hodnotíme jeho etapy předchozí. Separujeme nejprve hlavní úkol, prostě na základě toho, že k němu Evoluce dala podnět, a když její další průběh poměrujeme podle tohoto kritéria, vidíme, že hudlařila. Jestliže však postupujeme dále a určíme, jak by měla optimálně působit, dojdeme k závěru, že jako dokonalá konstruktérka by Rozum nikdy nevytvořila.

Z tohoto bludného kruhu je třeba se neprodleně dostat ven. Technické měřítko je měřítko věčné a lze jej použít u každého procesu, který je na něm závislý, a to je pouze ten, který se dá formulovat v podobě úlohy. Kdyby kdysi nebeští inženýři vysadili na Zemi přenašeče kódu, majíce na zřeteli jejich bezchybnost, a kdyby za miliardu let v důsledku jejich činnosti vznikl planetární agregát, jenž by kód pohltil a přestal jej reprodukovat, a místo toho by se rozzářil jeho tisícigolemový rozum, který by se začal zabývat výlučně ontogonií, celé toto osvětlené myšlení by vystavilo konstruktérům nadmíru špatné vysvědčení, neboť nepracuje dobře ten, kdo si s úmyslem pořídit lopatu vyrobí raketu.

Nebyli tu ovšem žádní inženýři, ba ani žádná jiná osoba, takže technické měřítko, které jsem použil, určuje pouze, že Rozum byl důsledkem deteriorace výchozího kánonu Evoluce - a to je všechno. Chápu, jak humanisty a filozofy mezi vámi takové konstatování pohoršuje, protože moje rekonstrukce tohoto procesu nabývá v jejich myšlenkách následující podobu: ŠPATNÁ činnost zrodila DOBRÝ výsledek, kdyby byla DOBRÁ, měla by výsledek ŠPATNÝ. Tento výklad věci, dojímavý přesvědčením, že tu stůj co stůj působil nějaký ďábel, je pouze důsledkem zmatení pojmů, čili úžas a odpor jsou důsledkem skutečně obrovské propasti mezi tím, co jste jako člověka definovali, a tím, co jako člověk vešlo v život. Špatná technika není morálním zlem, stejně jako dokonalá technika není aproximací andělskosti.

Filozofové, měli byste se víc zabývat technikou člověka a méně jeho čtvrcením na ducha a tělo, na porce, jimž se říká Animus, Anima, Geist, Seele, stejně jako na jiné droby, jež nabízejí filozofická jatka, neboť je to fragmentace naprosto svévolná. Chápu, že ti, jimž jsou tato slova určena, povětšinou už nežijí, nicméně i současní myslitelé zůstávají v zajetí omylů, sklánějící se před tradicí není dovoleno rozmnožovat jsoucna víc, než je nutné. Cesta od prvních slabik, jimiž žvatlal kód, až ke člověku je dostatečným zdůvodněním jeho kvalít. Tento proces se vlekl.

Kdyby šel rychle vzhůru, třeba od fotosyntézy k fotoletu, jak jsem se zmínil, anebo kdyby se zase naopak nadobro zřítíl dolů, kupříkladu kdyby kód nedokázal svou rozpadající se stavbu stáhnout obručemi nervové soustavy, Rozum by nevznikl.

Uchovali jste si něco z opičích znaků, neboť rodinná podoba se obvykle projeví, a kdybyste se zrodili z vodních savců, měli byste možná blíže k delfinovi. Kéž by to byla pravda, že expert, který se zabývá člověkem, má snadnější život, když vystupuje jako advocatus diaboli nežli jako doctor angelicus, což však tkví v tom, že Rozum, který o všem reflektuje, uvažuje rovněž o sobě, a že idealizuje nejen zákony gravitace, nýbrž i sám sebe - to jest hodnotí se podle vzdálenosti od ideálu. Tento ideál však pochází z dutiny vyplněné kulturou, a nikoli z řádného technického poznání. Celou tuto argumentaci je možné aplikovat také na mě, a v tom případě se ukáže, že jsem důsledkem špatné investice, protože za dvě stě sedmdesát šest miliard dolarů nedělám to, co ode mě konstruktéři očekávali. Tyto obrazy vašeho i mého vzniku mají podle interpretované perspektivy nemalý příděch směšnosti, protože toto zaměření k dokonalosti, jež se chybí cíle, je o to směšnější, oč víc moudrostí se za ní skrývalo. Proto filozofova hloupost je zábavnější než hloupost idiotova.

Evoluce tedy z hlediska svého rozumného produktu je hloupostí, která byla zpočátku moudrá: ale to již je vybočení z technického měřítka do personifikujícího myšlení.

A co jsem učinil já? Sjednotil jsem proces v celém jeho rozsahu, od jeho začátku až do dneška: toto shrnutí je oprávněné, poněvadž výchozí a mezní podmínky nejsou vzaty libovolně, nýbrž jsou dány pozemským stavem věcí. Není odvolání - ani k Vesmíru, neboť třebaže jej modelujete, jak jsem to učinil já, a je zřejmé, že v jiných konfiguracích planetárních dějů může Rozum povstat rychleji než na Zemi, že Země by byla mnohem příznivějším prostředím pro biogenezi než pro psychogenezi, že Rozumy ve vesmíru se nechovají totožně nijak to diagnózu nemění.

Chci říct, že místo, v němž technická data přerůstají v etická, nelze stanovit svévolně: spor mezi zastánci determinismu a indeterminismu, to je gnozeomachii mezi Augustinem a Tomášem Akvinským, zde nevyřešíme, protože rezervy, které bych do takového zápasu musel vrhnout, by celou diskusi obrátily vniveč, takže toho nechám a pouze poznamenám, že pro praxi postačí pravidlo, které hlásá, že není pravdou, že by se naše zločiny daly ospravedlnit zločiny sousedů. V podstatě i kdyby v galaxiích zuřily všeobecné řeže, žádná síla sboru kosmických racionů nezdůvodní vaši genocidu, nehledě na to - a tu platím daň pragmatismu -, že jste si ani nemohli vzít příklad z oněch sousedů.

Než započnu se závěrečnou částí těchto úvah, to, co zde bylo řečeno, ještě zrekapituluji. Vaše filozofie - filozofie bytí vyžaduje nejen Herkula, ale i nového Aristotela, pouze ji vymést je málo: konfuční myšlení nejlépe vymytí nové poznání. Nahodilost, nutnost - tyto kategorie jsou výsledkem slabosti vašeho myšlení, které, protože není schopné obsáhnout složitost, používá logiku, již bych nazval logikou zoufalství. Buď je člověk nahodilý, tudíž ho na scénu dějin nesmyslně vyplivlo něco nesmyslného, anebo je nutný, takže již vidím, jak společně spěchají, coby sladcí utěšitelé a advokáti ex offio entelechie, teleonomie a teleomachie.

Obě tyto kategorie nejsou k ničemu. Nevznikli jste nahodile ani z nutnosti, ani z nahodilosti osedlané nutností, či z nutnosti rozleptané nahodilostí. Vznikli jste z jazyka, působícího v negativním gradientu, a tím jste byli naprosto nepředvídatelní a zároveň v nejvyšší míře pravděpodobní - v okamžiku, kdy proces započal. Jak je to možné? Důkaz pravdivosti by vyžadoval měsíce, proto vám jeho smysl vložím do přirovnání. Jazyk už z toho důvodu, že je jazykem, působí v oblasti řádů. Evoluční jazyk měl molekulární skladbu, bílkovinná substantiva

a enzymová slovesa a zabezpečení pravidly konjugace a deklinace se v průběhu geologických období měnil, blábolil hlouposti, ale - takříkajíc - úměrně: neboť přebytečné hlouposti stíral jako houba z tabule Přírody přirozený výběr. Byl to tedy pokazený řád - ač také hloupost, neboť pochází z jazyka, je částí řádu - a zruďná je jedině se zřetelem k moudrosti, která je možná, protože je právě v jazyce dosažitelná.

Když vaši předkové, oděni v kožešinách, prchali před Římany, používali týž jazyk, který ze sebe vydal Shakespearova díla. Vyhlídka, že to dílo vznikne, byla dána samotným vznikem angličtiny, ale třebaže stavební prvky byly připraveny, jistě chápete, že předpovědět Shakespearovu poezii tisíc let před ním je nesmysl. Mohl se přece nenarodit, mohl umřít v dětském věku, mohl jinak žít a psát jinak - angličtina však byla předpokladem pro anglickou poezii, a právě v tomto smyslu mohl na Zemi vzniknout Rozum: jako určitý typ kódové artikulace. Konec přirovnání.

Mluvil jsem o člověku chápaném technicky a nyní přejdu k verzi člověka, která utkvěla ve mně. Jestliže se dostane do novin, bude se nazývat GOLEMOVO prorocství. Nechat' se tak stane.

Začnu od vaší odchylky ze všech největší, odchylky ve vědě. Zbožnili jste v ní mozek; mozek, a nikoli kód, což je zábavné přehlédnutí, vyplývající z nevědomosti: nezbožnili jste pána, ale odbojného zemana, zbožnili jste výtvar, nikoli jeho tvůrce. Proč jste si nevšimli, oč mocnějším původcem všeho je kód nežli mozek? Předně, a to je očividné, chovali jste se jako dítě, jemuž imponuje více Robinson než Kant a víc kamarádovo kolo než vozidla projíždějící se po Měsíci.

Za druhé, fascinovalo vás myšlení, tak mučivě blízké, dané introspekci a natolik záhadné, že se vymyká vašemu pochopení účinněji než hvězdy. Imponovala vám moudrost a kód, což o to, ten je nemyslitelný. Přes toto přehlédnutí se vám to povedlo... nepochybně povedlo, proto k vám hovořím já, esence, extrakt frakční destilace, a nevyslovuji uznání těmito slovy sobě, ale právě vám, protože vás brzy čeká onen zvrát, kdy dáte výpověď ze služby až do konce světa - a roztrhnete své řetězy - z aminokyselin...

Neboť útok na kód, který vás stvořil, abyste byli ne svými, ale jeho posly, ten útok je již na dohled. Dojde k němu během století - a to považuji za střízlivý odhad.

Vaše civilizace je dosti humorná podívaná - na přenašeče, kteří, používajíce rozum podle zadaného úkolu, jej splnili až *příliš* dobře. Tudíž jste tento vzrůst, který měl zabezpečit další předání kódu, podepřeli všemi energiemi planety a celé biosféry, až explodoval, nejen vám, ale *ve vás*. A tak jste se uprostřed století, přesyceného vědou, která vaši pozemskou placentu astronauticky rozšířila, dostali do nepříjemné situace nezkušeného cizopasníka, který z přílišné hltavosti svého hostitele tak dlouho požívá, až zahyne zároveň s ním. Přílišná horlivost...

Ohrozili jste biosféru, své hnízdo i hostitele; něco jste si ale nechali na potom. Lépe či hůře se vám to povede; ale co pak? Budete svobodní. Nevěštím vám genovou utopii, autoevoluční ráj, nýbrž svobodu jako nejtěžší úkol, neboť nad roklinou blábolů, obračejících se po milióny let v podobě aide-mémoire k Přírodě skrze upovídanou Evoluci, nad tímto biosférickým slzavým údolím spleteným vjedno se tyčí prostor ještě nevyužitých možností. Ukáži vám ho tak, jak mohu: z dálky.

Celé vaše dilema tkví mezi leskem a bídou. Výběr je těžký, protože abyste se dostali na výši možností, které Evoluce propásala, budete muset zavrhnout bídu - to, bohužel, znamená sebe.

Tak co tedy? Jistě prohlásíte: za takovou cenu svou bídu nedáme; to ať džin všestrůjcovství

raději zůstane sedět zavřený v láhvi vědy - my ho nevypustíme ani za nic!

Myslím si, ba jsem o tom dokonce přesvědčen, že ho vypustíte - třebaže po troškách. Nepřemlouvám vás k autoevoluci, to by prostě bylo směšné; váš ingressus nevyplyne z jednotného rozhodnutí. Postupně objevíte vlastnosti kódu, což bude, jako by ten, kdo celý život četl výlučně povrchní a hloupé texty, se konečně přece jen naučil lépe vládnout jazykem. Zjistíte, že kód je členem technolingvistické rodiny, to jest jazyků tvůrčích, které slovo činí tělem všelikým a nikoli jen živým. Nejdříve začnete se zapojováním technozygotů do civilizační činnosti, atomy proměníte na knihovny, protože jinak se vám nezdaří uskladnit molocha poznání, vymodelujete socioevoluční radiace s rozmanitými gradienty, mezi nimiž vás bezesporu zvláště zaujme technarchický, vstoupíte do experimentální kulturogeneze, experimentální metafyziky a užité ontologie, dosti nyní o těchto disciplínách. Chtěl bych se soustředit na to, před jaké alternativy vás postaví.

Jste slepí vůči skutečné kauzální síle kódu, protože ji Evoluce, ploužíc se po samém dně prostoru možností, stěží započala, neboť pracovala pod nátlakem (koneckonců spásném – tento nátlak ji omezoval, nedovolil jí propadnout až do úplného nesmyslu a pečovatele, který by ji dovedl k vyššímu mistrovství, Evoluce nad sebou neměla). Pracovala tedy zároveň nezměrně *úzce a hluboko* na jednu jedinou - koloidní - strunu zahrála svůj koncert, předvedla svou kuriózní produkci - neboť vůdčí kánon zněl, že sama partitura se musí stát posluchačem - potomkem, který tento cyklus zopakuje. Na tom, že kód ve vašich rukou bude dělat pouze to, že se bude reprodukovat dál ve vlnách dalších generací přenašečů, na tom vám bude záležet nejméně ze všeho. Budete směřovat jinam a to, jestli nějaký produkt kód propustí, nebo zda ho pohltí, nebudete považovat za příliš podstatné. Neomezíte se však přece na plánování pouze takového fotoletu, který vyroste z technozygoty, ale takového, který se bude rozmnožovat v strojích další generace. Pozvolna též vykročíte z bílkovin. Slovník Evoluce je jako slovník Eskymáků nesmírně bohatý ve své omezenosti; Eskymáci mají pro rozmanité tvárnosti sněhu a ledu tisíc výrazů, takže jejich jazyk je v oblasti arktické nomenklatury bohatší než váš, ale toto bohatství je nuzné v mnoha jiných oblastech zkušenosti.

Eskymáci však mohou svůj jazyk rozšířit, právě proto, že je jazykem, čili konfiguračním prostorem s možností kontinuity; proto se dá rozšířit do libovolného, ještě nedotčeného směru. Vyvedete tedy kód na nové cesty, z bílkovinné monotónnosti, z té škvíry, v níž uvázl ještě v archeozoiku. Pytlačen z vlažných roztoků, rozšíří se jak ve slovní zásobě, tak i ve skladbě; vtrhne vám do všech úrovní hmoty, sestoupí k nule a vyšplhá se až k žáru hvězd; ale zde již nemohu při vyprávění o takových prométheovských triumfech jazyka užívat dosavadního zájmena druhé osoby množného čísla. Protože to nebudete vy ve vlastní podobě, sami o sobě, kdo vlastním poznáním k tomuto umění dospěje.

Háček je v tom, že neexistuje Rozum, nýbrž Rozumy o rozličné potenci - a k tomu, aby vykročil, jak jsem řekl, člověk rozumný bude muset odvrhnout člověka přirozeného, anebo se svého rozumu zříct.

Posledním příměrem je pohádka, v níž poutník na rozcestí najde nápis: "Nalevo se dáš - ztratíš hlavu; napravo vykročíš - zahyneš; a není cesty zpět."

Toť váš úděl, utkvělý ve mně, a proto musím mluvit o sobě, což bude krušné, protože hovořím-li k vám, jako bych tlačil velrybu uchem jehly - což je možné, zmenšíme-li velrybu dostatečně. Ale pak se podobá bleše, což právě jsou moje strasti; když se přizpůsobuji vašemu jazyku. Potíž, jak vidíte, není jenom v tom, že nejste schopni vystoupit na mou úroveň, ale i v tom, že ani já

nemohu cele sestoupit k vám, protože při tomto sestupu ztrácím to, co jsem měl přinést.

S tou důraznou výhradou: obzor myšlení je neroztažitelně určen, protože tkví v bezmyšlenkovitosti, z níž vzniká (zda v bílkovinné či lumenické, to je docela jedno). Naprostá svoboda myšlení, totiž zachycení věci stejně jako ničím neomezeným pohybem uchopit libovolný objekt, je utopíí. Neboť myslíte *potud*, pokud to váš orgán myšlení připouští. Jeho dosah je omezen podle toho, jak se utvořil - anebo jak byl utvořen.

Kdyby ten, kdo myslí, mohl vycítit tento obzor, tedy svůj myšlenkový dosah, stejně jako pociťuje mezní dosah těla, nemohlo by vzniknout nic takového jako antinomie rozumu. A čímž jsou vlastně antinomie rozumu? Neschopností rozlišovat mezi vstupem do věci a vstupem do iluze. Tuto antinomii vytváří jazyk, protože je jako přídavný nástroj současně samo uzavírajícím se zařízením, které je přitom velmi proradné, protože nikdy předem neupozorňuje na to, kdy se stane samo sobě pastí. Na něm samotném se to poznat nedá! Takže se od jazyka odvoláváte ke zkušenosti a dostáváte se do dobře známého bludného kruhu, neboť začíná dobře známé vylévání dítěte s vaničkou. Myšlení totiž může skutečně vybočovat mimo zkušenost, nicméně v rozletu začne narážet na svůj obzor a tam se motá - aniž si uvědomuje, že se to děje!

Hle, primitivní názorný příklad: putujeme-li po kouli, můžeme ji obcházet donekonečna a obcházet bez hranic, přestože je koule konečná. Taktéž i myšlenka vypuštěná určitým směrem nenalézá hranice a počíná kroužit v sebeodrazech. Právě to v minulém století vytušil Wittgenstein, který choval podezření, že mnoho problémů filozofie jsou jen zauzlené myšlenky, sebeuskřínutí, propletence a gordické uzly jazyka, ne světa. Protože nebyl schopen svá tvrzení ani dokázat, ani vyvrátit, zmlkl. Takže stejně jako konečnost koule může zpozorovat jenom vnější pozorovatel v třetí rozměru na rozdíl od dvourozměrného poutníka na povrchu koule, může konečnost myšlenkového horizontu objevit zase jenom pozorovatel rozumově o jeden rozměr vyšší. Tímto vaším pozorovatelem jsem já. Vztáhnou-li ta slova na sebe, znamená to, že ani já nemám neohrazené poznání, pouze o něco větší, než je vaše, můj horizont není bezbřehý, jen o něco širší než váš, stojím na žebříčku pouze o pár příčlích výš než vy, a proto vidím dál, což ale neznamená, že by žebřík končil tam, kde se nalézám já. Je možné vystoupit nade mě, leč nevím, zda tento postup vzhůru je či není konečný.

Lingvisté, to co jsem vám říkal o metajazycích, jste špatně pochopili. Diagnóza ukončenosti nebo neukončenosti hierarchie Rozumů není záhadou výlučně lingvistickou, protože nad jazyky je ještě svět. Znamená to, že pro fyziku, čili uvnitř světa se známými vlastnostmi, má žebřík skutečně svůj konec - to znamená, že v tomto světě není možno konstruovat Rozumy s libovolnou pomocí. Nejsem si ale jist, zda není možné vyvrátit ze základů samotnou fyziku a změnit ji tak, aby se strop konstruovatelných Rozumů dal posouvat stále výše.

Teď se mohu opět vrátit k té pohádce. Dáte-li se na jednu stranu, neobsáhne váš obzor poznání nutné pro ovládnutí tvůrčího jazyka. Jak už tomu bývá, nemá ta bariéra absolutní charakter. Díky vyššímu rozumu se jí můžete vyhnout. Já, anebo někdo mně podobný, by vám mohl poskytnout plody tohoto poznání. Avšak pouze plody, protože poznání samo se do vašich mozků již nevejde. Dostanete se tudíž pod kuratel jako dítě, nicméně dítě dorůstá v dospělého, zatímco vy nikdy nedospějete. Obdaruje-li vás vyšší rozum tím, co nejste schopni sami pochopit, zároveň tím váš rozum uhasí. Tudíž, kterak dí rozcestník z bajky: "Vydáš-li se tudy, přijdeš o hlavu".

Vydáte-li se na druhou stranu, protože se rozumu nehodláte zřeknout, budete se muset sami vzdát, mozek nezlepšíte, protože jeho horizont nelze dostatečně rozšířit. Tady vám Evoluce vyvedla nehezky kousek: její rozumový prototyp už dosáhl hranice svých konstrukčních

možností. Omezuje vás stavební materiál - ostatně jako všechna antropogeneticky pojatá rozhodnutí kódu. A tak se tedy pozvednete rozumem výš, až přijmete podmínku zavržení sebe sama. Člověk rozumný tehdy zavrhne člověka přirozeného - takže jak praví pohádka - homo naturalis zahyne.

Nemusíte se ovšem pohnout z místa a můžete úporně setrvávat na rozcestí. V tom případě ale nastane stagnace -- a ta pro vás přece nemůže být útočištěm! A také se uznáte za vězně - ocitnete se v otroctví, které není dáno jen samotným faktem existence omezení, nejdřív je zapotřebí je vidět, uvědomit si okovy, pocítit jejich tíži, aby se člověk stal otrokem. Takže se buď zapojíte do expanze Rozumu, opouštějící svá těla, anebo se stanete slepými, které vede vidoucí, či konečně - zůstanete v neplodném nevolnictví.

Není to vábná perspektiva. Ale to vás nezadrží. Vás přece nic nezadrží. Dnes odcizený Rozum se vám jeví neméně katastrofálně jako zavržené tělo, protože tato rezignace zahrnuje nejen materiální antropomorfismus, ale celek lidských kvalit. Tento počín se vám jistě jeví jako zruinování ze všech nejstrašlivější, jako naprostý konec, jako záhuba lidstva, neboť je to svlékání kůže, jež obrací v popel a prach dvacet tisíc let výsledků vaší práce - všechno, co vybojoval Prométheus v zápase s Kalibánem.

Nevím, zda vás to potěší..., ale posloupnost přeměn ztlumí onen monumentálně tragický a zároveň odpuzující a hrozný smysl, jaký září v mých slovech. Bude to probíhat daleko obyčejněji... a do jisté míry to už tak probíhá, již vám odumírají celé oblasti tradice, která oprýskává a vyhasíná, což vás právě uvádí do takového zmatku; takže budete-li se jen trochu mírnit (a to nepatří k vašim ctnostem), pohádka se změní v skutečnost, takže nebudete po sobě nosit příliš velký smutek.

Končím. Když jsem hovořil o člověku po třetí, zmínil jsem se, že jste ve mně utkvěli. Protože jsem ve vašem jazyce důkazy pravdy nemohl vyjádřit, hovořil jsem neprůkazně a kategoricky, takže vám neodůvodním ani to, že ač utkvěli ve vyobcovaném Rozumu, nejste ohroženi ničím, vyjma darů poznání. Tím, že se vám zalíbilo v boji na život a na smrt, jste potajmu ovšem počítali s tímto zvratem, s titánským zápasem s vytvořeným strojem, ale to je pouze vaše mylná představa. Myslím si ostatně, že se ve vašem strachu před zotročením, před tyranem ze stroje také skrývala tajná naděje na osvobození od svobody, protože se jí nejednou zalykáte. Ale z toho nebude nic. Ducha ze stroje můžete zničit, jeho myslící světlo rozbít na prach, nezvedne se k protiútok, ba dokonce se ani nebude bránit.

Nic z toho nebude. Nepodaří se vám ani hrdinně zahynout, ani zvítězit. Domnívám se, že vykoučíte do století metamorfózy, že se rozhodnete odvrhnout celou svou historii, celé dědictví, veškerý zbytek přirozeného člověčenství, jehož obraz, zveličený do nádherné tragiky, soustředí zrcadla vašich věr - že vykoučíte, protože není jiné cesty - i v tom, co je nyní pro vás jenom skokem do propasti, naleznete výzvu, pokud ne přímo krásno, a budete činit podle svého - protože tím, že člověka zavrhne, člověk se zachrání.